

תרומת הדשן

הרב יהב צעיד

איתא במסכתין ביומא (ג.): 'אביי מסדר מערכה משמיה דגמרא ואלביא דאבא שאול...'. התוס' בד"ה 'אביי מסדר מערכה' שאלו, מדוע 'תרומת הדשן' לא הוזכרה כחלק מסדר של העבודות?

ב'עולת ראי"ה' הרב מלמדינו ש'הנוי' שייך להתאמה של דברים זה לצד זה, וזה לאחר זה, וזה לעומת זה. אבל 'קדושא דסדרא' זו חשיב שנית במדרגתה למדרגת ה'קדושה הסתמית' של העצם המבריק שהוא מעל כל סדר, בחינת 'אין מוקדם או מאוחר בתורה'. בבחינה זו הנעלה ביותר נוהגים בה בצורה של "מדלג על ההרים מקפץ על הגבעות". היינו דילוג על מדרגות וסדרים. וזה באשר שבמדרגה זו, אין שום צורך לחשבון של סדרים.

אבל, סוף כל סוף מדרגתינו דורשת את ההנהגה של 'קדושה דסידרא'. ובאשר שדרגה זו יונקת את השפעתו מן הצינור היותר מקורי יותר עליון ויותר נבדל, לכן דרגת 'קדושא דסדרא' חייבת לצמצם את עצמה, בכדי שתוכל לסבול את האור הסתמי הפשוט ומקורי יותר. מדריגה זו, כביכול עוזבת את "אם הבנים" היינו את מדרגת 'בינה עילאה', עילאה מן הסדרים, וזה שנתרחק הצינור מראשית מקורו, בכדי שתוכל השטף להיות מסודר. ושלא תיבלע, כביכול, בתוך האור העצום שתעלים כל סדרים.

בכל זאת, הכל נמשך ממקור החיים שלכן 'אלו ואלו דברי אלוקים חיים' - שלתבונתו אין חקר.

'משמיה דגמרא' (ג.) בא הסדר. הרב מלמד, שאבא שאול דוקא נבחר להכניס את אור הסדר ממקור 'ההופעה הקדושה' העומדת למעלה מכל הסדרים, ומונעת את הירידה מכל מה שמוכשר ליפול ע"י התמעטות אורה. ואז הדברים הולכים בצורה מסודרת, בסדר זמנים של קדימה ואיחור.

ולכן התחיל ב'סדר המערכה', באשר שכל עריכה מיוחסת לסדרים 'קדושא דסדרא'. ו'תרומת הדשן' קודמת למדרגת קדושה זו. זו גם כן הסיבה שהיא נשארת

בקדושתה אף לאחר שנעשתה מצותה (פסחים כו). היא נשארת במקומו ומדרגתו, שזהו סוד 'תרומת הדשן' שעשיית מצותה אינה גורמת לה בכלל להשתנות מקדושתה, אף שנעשתה מצותה.

וזה דרגת האור העליון המופיע מ'אספקלריא המאירה' שהוא הנותן דרך למצוות המעשיות 'חיי עולם' של 'תורת אמת' העומדת מעל 'סדרי זמנים', ולפני כל דבר הנותן הערכה של קדימה ואיחור. בחינת 'אין מוקדם ומאוחר בתורה'.

רש"י במסכת מכות (י:) 'משלו- משל קדמונו של עולם. שהיא אוצרת בקרבה את הכוחות שהם סיבות לכל הסדרים המופיעים מכחה. אבל, היא בעצמה מעל כל סדר.

הרב מלמד שלזה רמזו התוס' בד"ה 'אביי': 'אבל הנך דקא חשיב היו רגילין לעשותן בזה אחר זה'. לעומת 'תרומת הדשן' שהיו פעמים שהיא נעשתה בהפסק גדול בינה ובין הני. כגון ביום הכפורים שנעשתה מ'חצות' וברגלים מ'אשמורת הראשונה'.

ה'גור אריה' בפרשת 'צו' (פרק ו' אות ו') ד"ה 'והרים את הדשן' מלמדינו מהכתוב בלשון 'והרים' ולא 'והסיר', שלשון הרמה משמע 'מקצת'. ולכן נאמר "מלוא המחיתה" שהיא מקצתה של הדשן. יוצא ששיעורו (של 'תרומת הדשן') מתחיל ממלוא קומצו ועד מלוא המחיתה שהיא מקצתה של הדשן. היינו אסור פחות מאומד קומצות ואסור יותר ממלוא המחיתה.

וכ"כ עוד שם אות [ז'] ד"ה 'מן המאוכלות הפנימיות': 'פירוש ששם היה העולה נשרף, ולא ייקח מן הדשן שבחוץ שאותו דשן משל העצים'. דעת המהר"ל שאסור לקחת 'מן העצים' בכלל. רק דשן העולה מותרת. ולכן הכהן מפנה 'אילך ואילך' במזבח באשר שדשן העולה ה'מאוכלות הפנימיות' מצוי שם פנימה פנימה.

המהר"ל בדרשתו לשבת הגדול' מלמדינו שעיקר עבודת האדם אינה משום שאנו נחשבים 'מלך בתחתונים' אלא שאחר שהעולה עולה כליל שהיא 'על המזבח', הדשן שלה 'מצדו של המזבח'. להורות שעיקר העבודה דווקא אחר שזה עולה (שהיא על המזבח) עלתה כליל לד', רק אז יש מקום לעיקר העבודה שהיא השגתינו שאנחנו עפר ואפר מול בוראנו. ולכן השלב של "והרים את הדשן" באשר שהדשן מורה עד כמה שאנחנו שפלים מול המקור שלנו, עד כדי שמקום הדשן הוא לצד המזבח שזה מורה על ההתחברות הגמורה של הדשן למזבח. ולכן חז"ל לימדונו שהדשן ניבלע במקומו. כי זה מורה על החיבור והדיבוק הגמור כשנבלע שם. וכן

לשון "והרים", מתאים למי שהשיג, שהוא שפל כמו הדשן שמדובר עליו מול בוראנו השם יתברך. ולכן השם ית' הוא המרים שהרי "את דכא ישכון ד". והמילה והרים יש בו ג' אותיות משמו ית', והאות ה' האחרונה של שם העצם של ד', ניתן לאברהם כשהשיג ואמר "ואנוכי עפר ואפר". לפיכך הקב"ה העלה אותו מעלה מעלה על כל באי עולם. מתוך שהיה דבק בשמו ית', זכה לאות משמו ית' וזה מורה שהשם ית' העלה והרים אותו. מי ששיג כשהוא שפל כדשן, מורה על זה שהוא מסולק מן הגשמיות, ולכן גם משה רבינו זכה לתורה השיכלית משום שהיה משפיל את עצמו.

נמצא, שמי ששיג שהוא כדשן זה מורה על המדרגה שהוא מסולק מן הגוף. וככל שהעובד האמיתי מתפשט מן המורכבות, ככל שהוא נהיה פשוט יותר ויותר, היינו פחות מורכב וממילא יותר מוכן אל השכל הפשוט, התורה הקדושה. לכן דווקא העניו מכל אדם משה רבינו זכה לקבל את התורה הקדושה בעבורינו. שמידת הענוה היא המידה שהכי מורה על הפשיטות שזה ממש גופא עבודת הדשן - הפשיטות הגמור.

ושמא יש אפשרות להבין ערכים אלו מתוך 'תרומת הדשן'. אף שנעשית מצוותה, קדושתה ממשכה להיות עליה. באשר שמדובר פה על מדרגת ביטול גמור כלפי השם ית', עד כדי שד' הוא "המרים", היינו שיש פה מצב מתמיד ללא הפסק. וככל שאנו נהיה דשן, ככל שהוא ית' הוא הפועל דרכינו. ובעבודה זו הוא "המרים" אותנו מעלה מעלה ללא הפסק.